

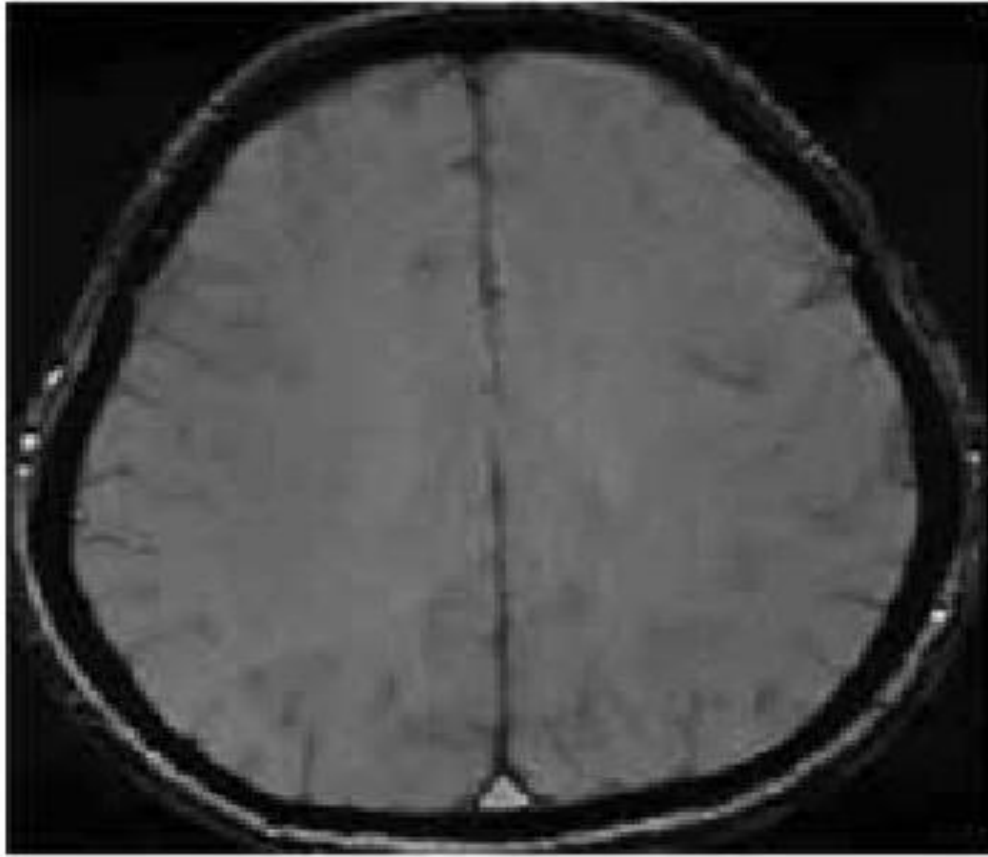
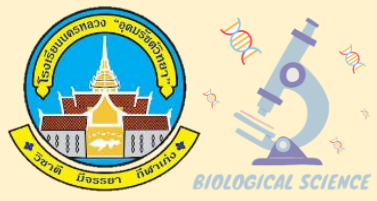
UR Smart Learning

รายวิทยาศาสตร์ชีวภาพ รหัส ว31103

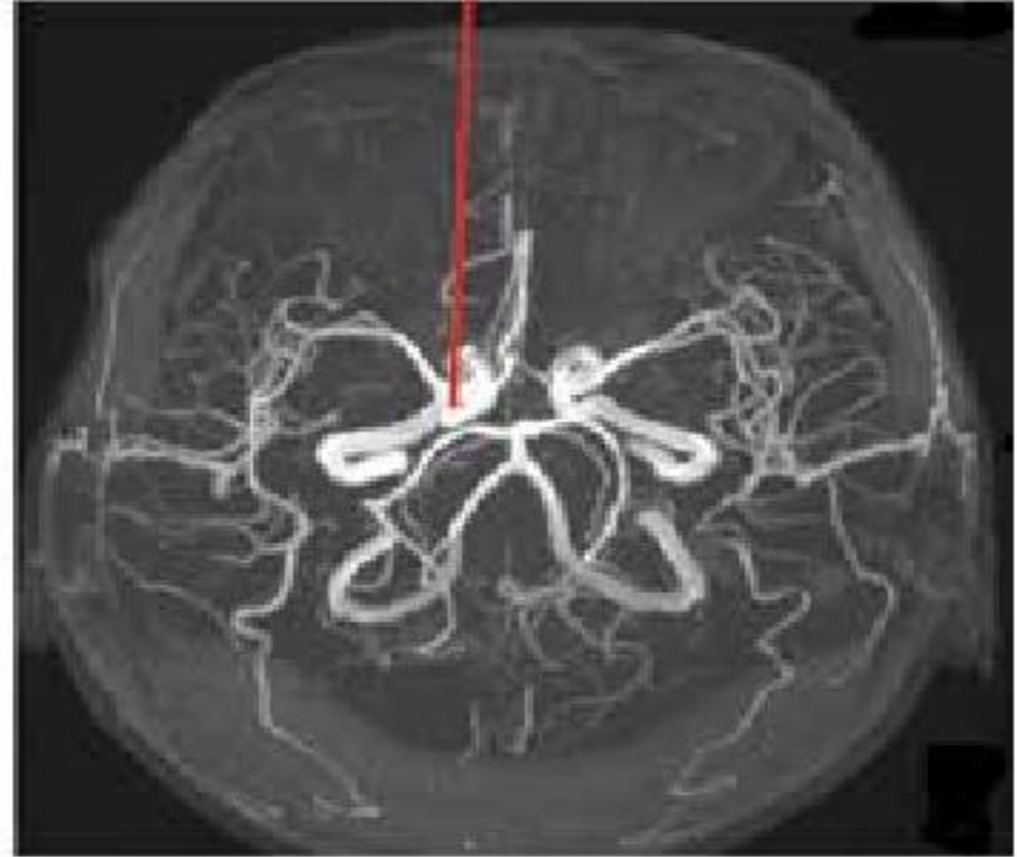
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566

การวินิจฉัยหลอดเลือดด้วยเทคนิคเอ็มอาร์ไอ (MRI)

ไม่ฉีดสาร

ฉีดสาร

ตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน

ให้นักเรียนเปิดหนังสือเรียน หน้า 2
ทำตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน
ครูใช้เวลา 2 นาทีค่ะ

End

ตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน

ตรวจสอบความรู้ก่อนเรียน

ให้นักเรียนใส่เครื่องหมายถูก (✓) หรือ ผิด (✗) หน้าข้อความตามความเข้าใจของนักเรียน

1. เซลล์เป็นหน่วยพื้นฐานของสิ่งมีชีวิต
2. เซลล์มีส่วนห่อหุ้มเซลล์ เรียกว่า เยื่อหุ้มเซลล์ ซึ่งยอมให้สารทุกชนิดผ่านเข้าและออกได้อย่างอิสระเพื่อให้เซลล์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
3. การแพร่เกิดจากการเคลื่อนที่ของโมเลกุลสารโดยใช้พลังงานจลน์ของโมเลกุล
4. ออสโมซิสเป็นการแพร่ของน้ำจากบริเวณที่มีความเข้มข้นของสารต่ำไปสู่บริเวณที่มีความเข้มข้นของสารสูงโดยไม่จำเป็นต้องผ่านเยื่อเลือกผ่าน

หน่วยที่เล็กที่สุดของสิ่งมีชีวิต

คำตอบ : เซลล์ (cell)

เซลล์สัตว์

สารอาหาร

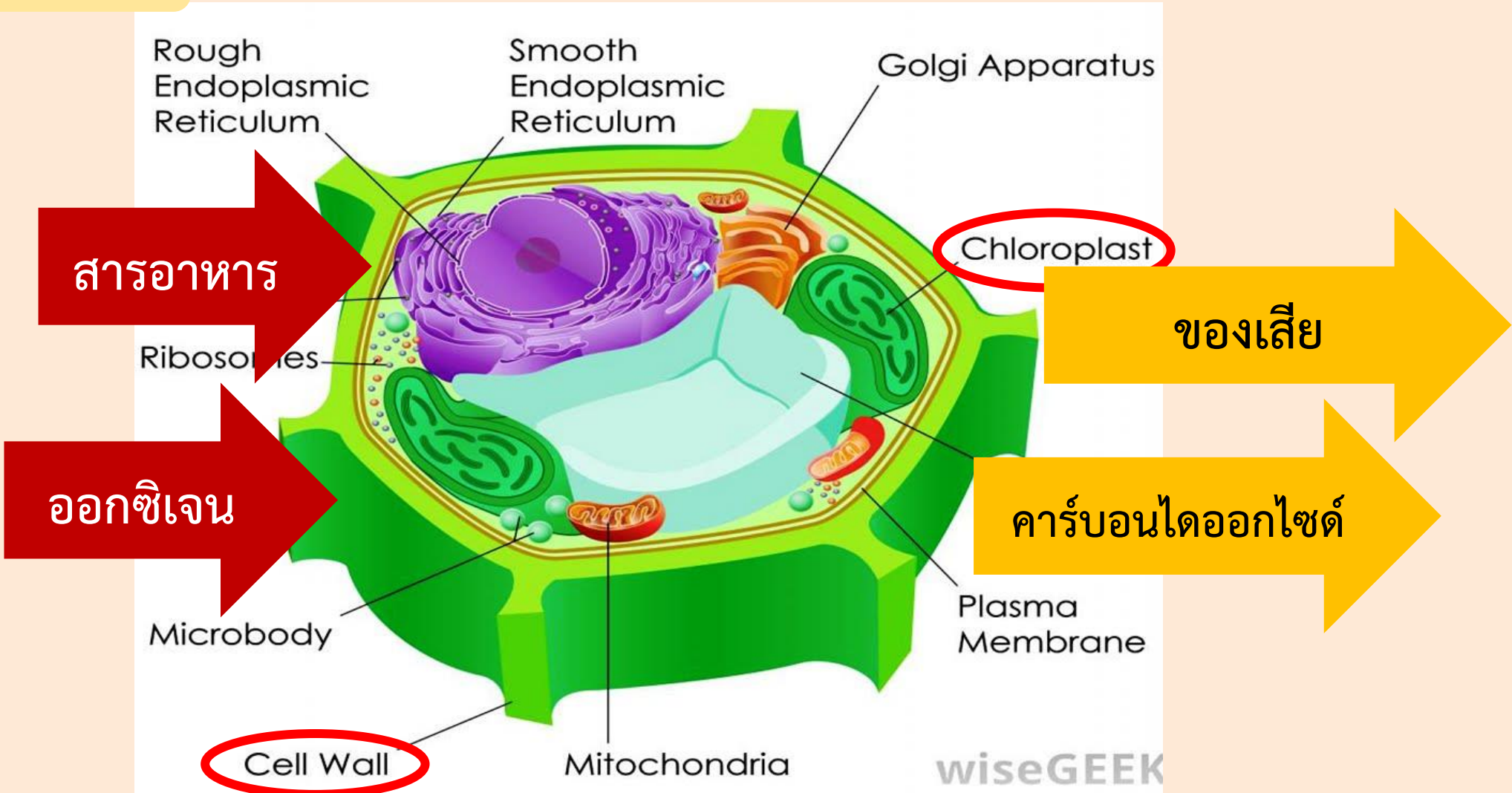
ออกซิเจน

ของเสีย

คาร์บอนไดออกไซด์

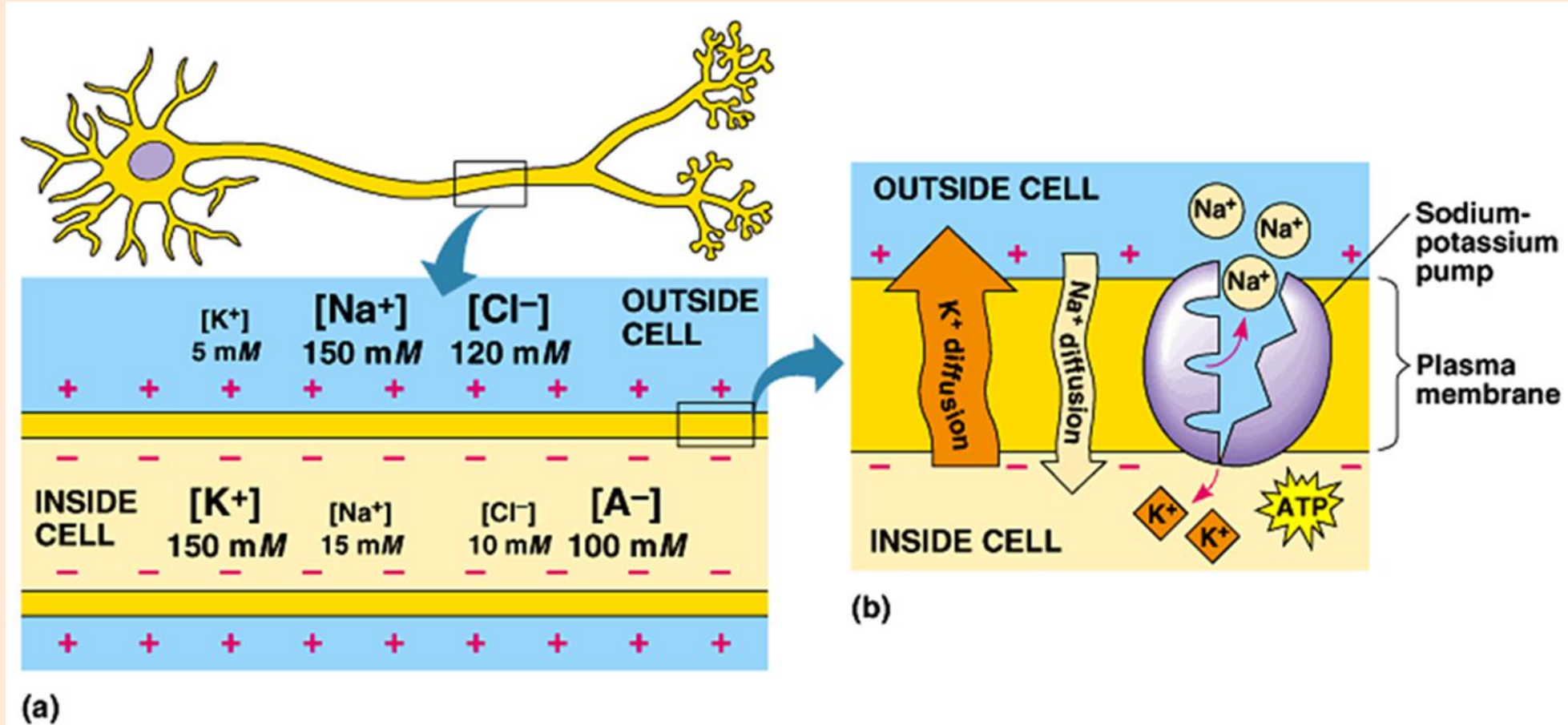
หน่วยที่เล็กที่สุดของสิ่งมีชีวิต

เซลล์พืช

เซลล์ประสาท

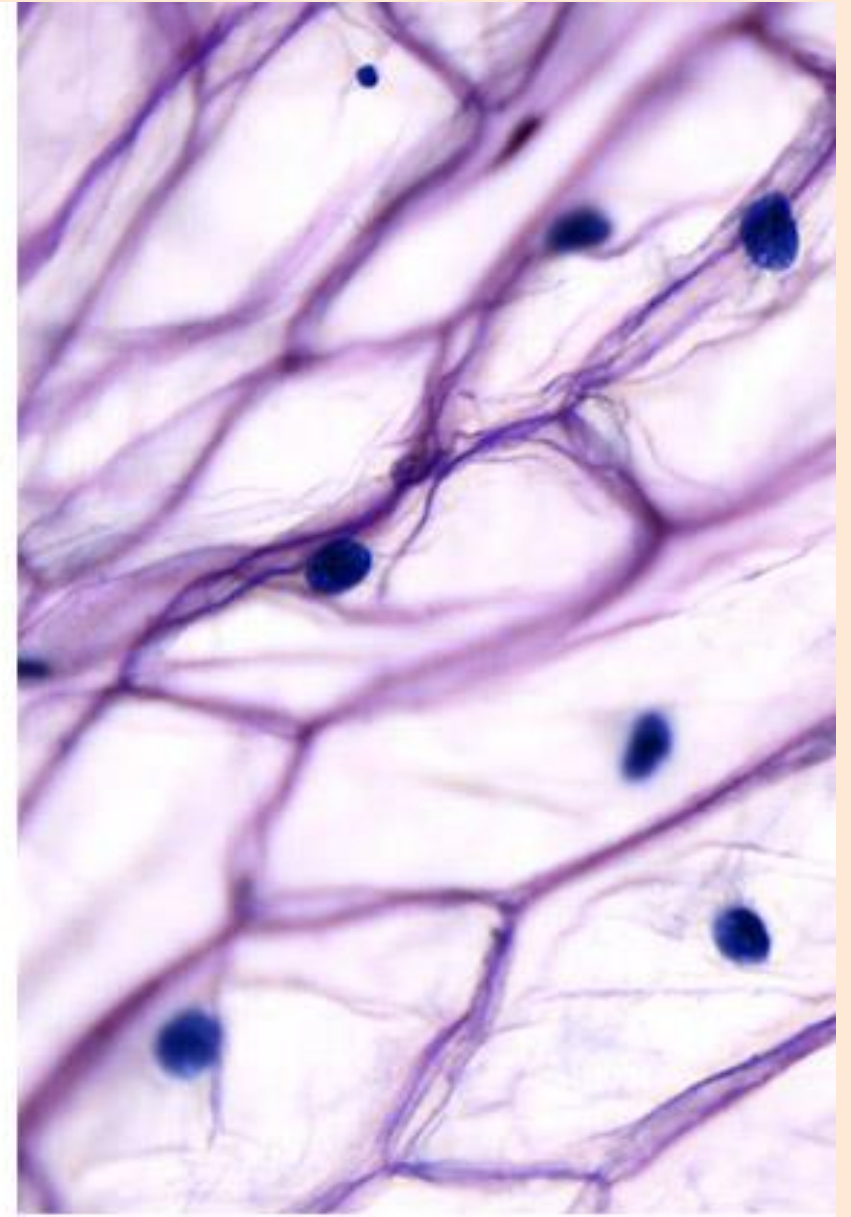
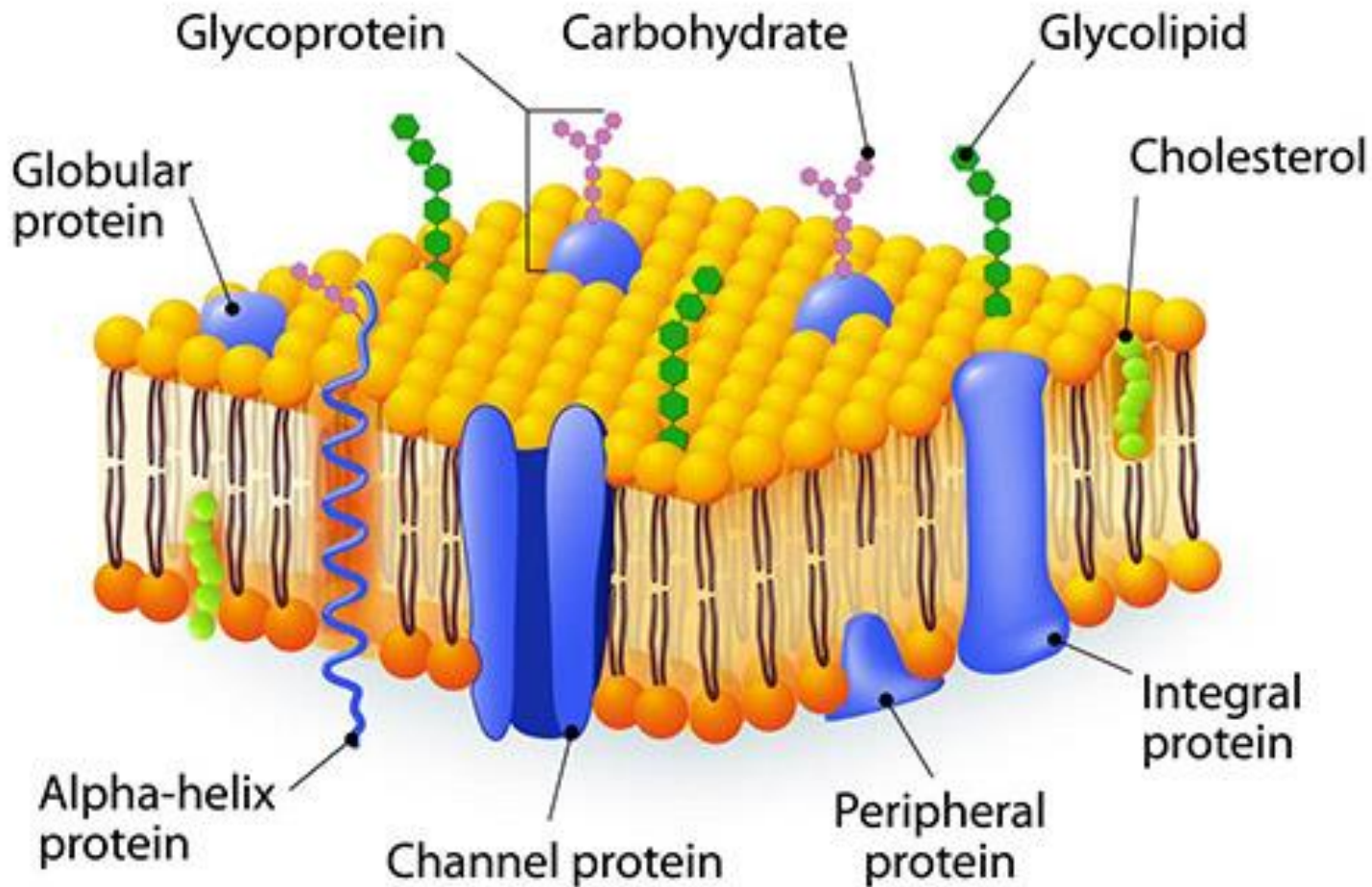
ไอออนภายในและภายนอกเซลล์ประสาทมีผลต่อการเกิดกระแสประสาท

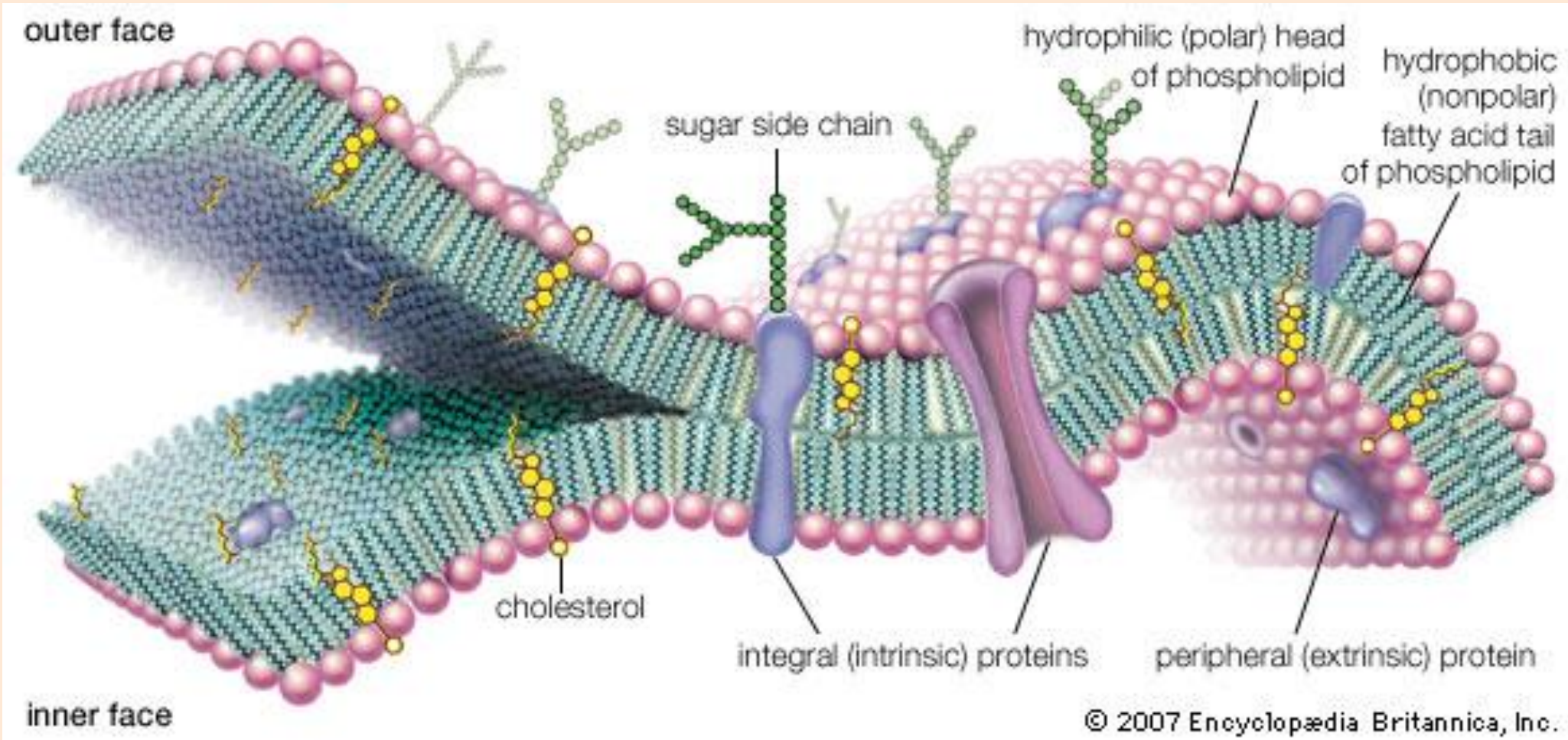
นอกจากชนิดของสาร เซลล์ยังควบคุมปริมาณสารที่เข้าออกด้วย

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

CELL MEMBRANE

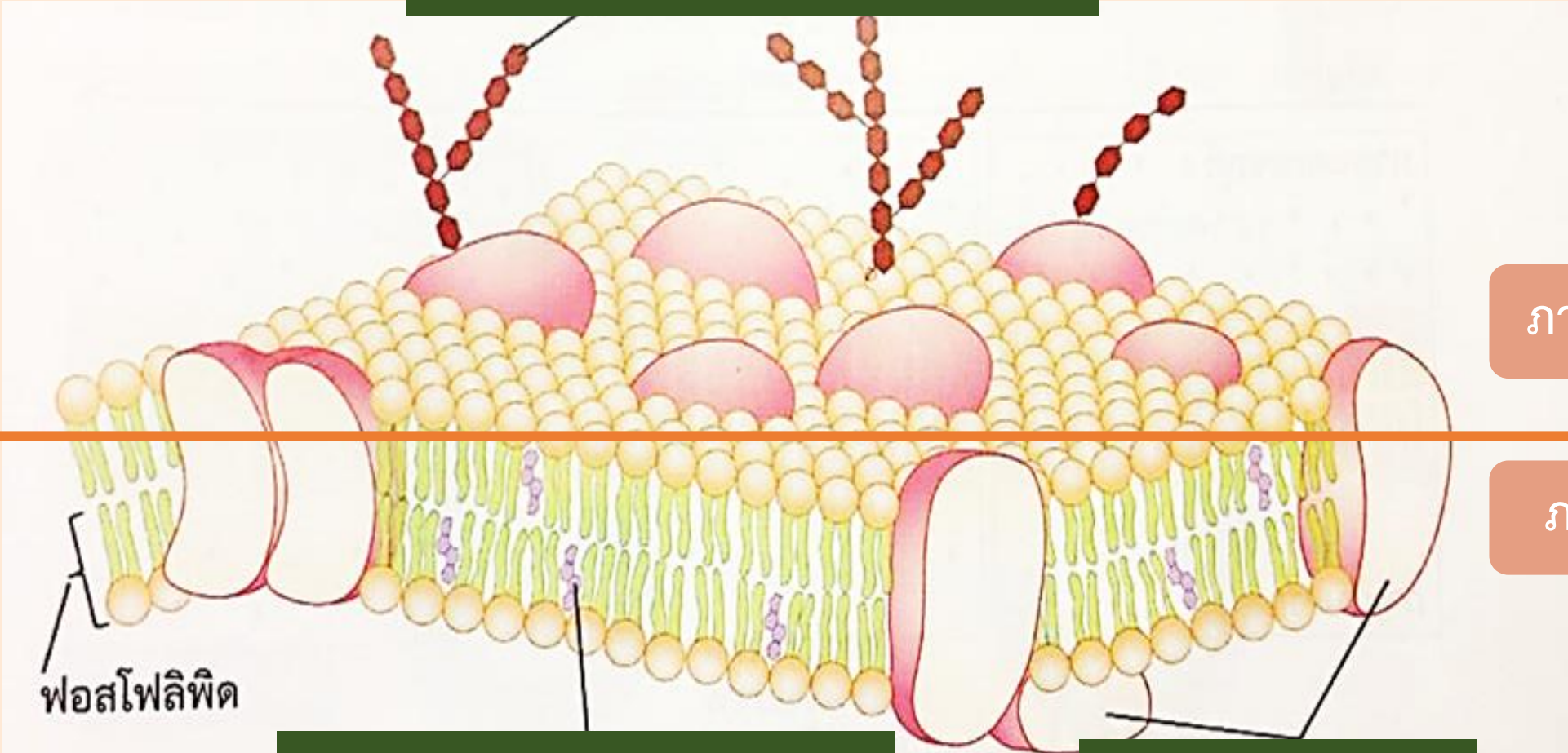

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

คาร์โบไฮเดรต (Carbohydrate)

ภายนอกเซลล์

ภายในเซลล์

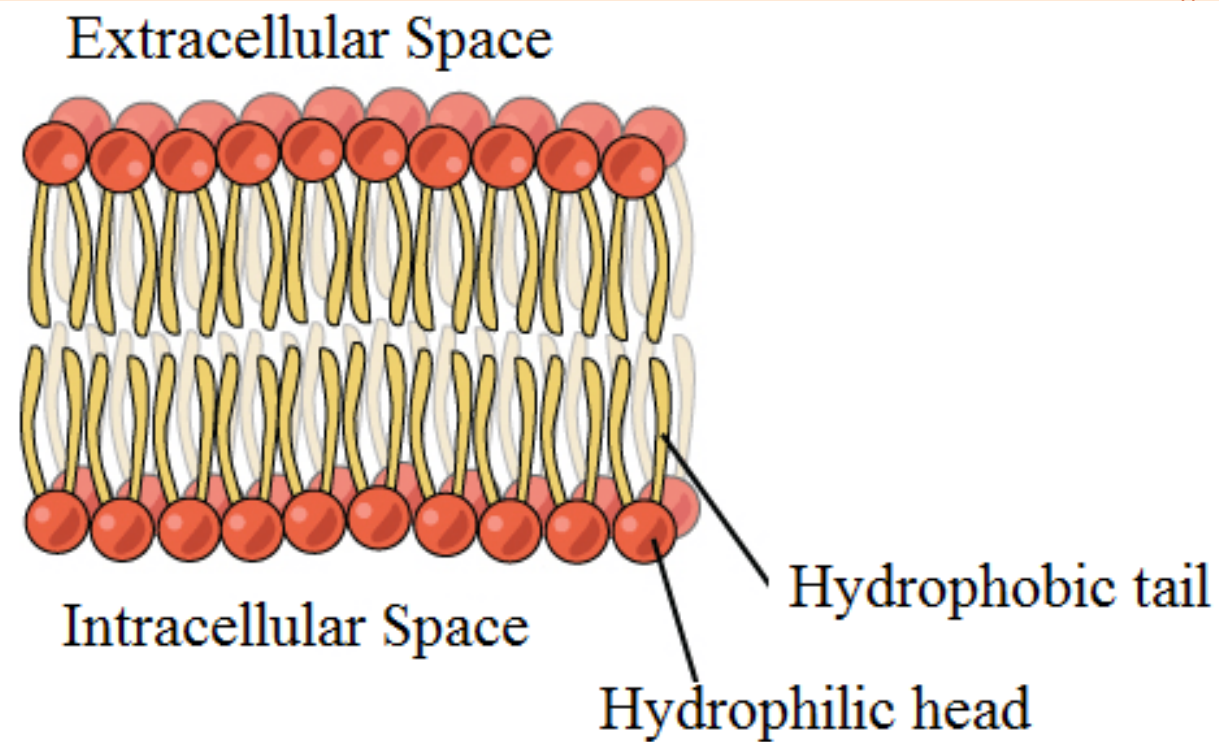
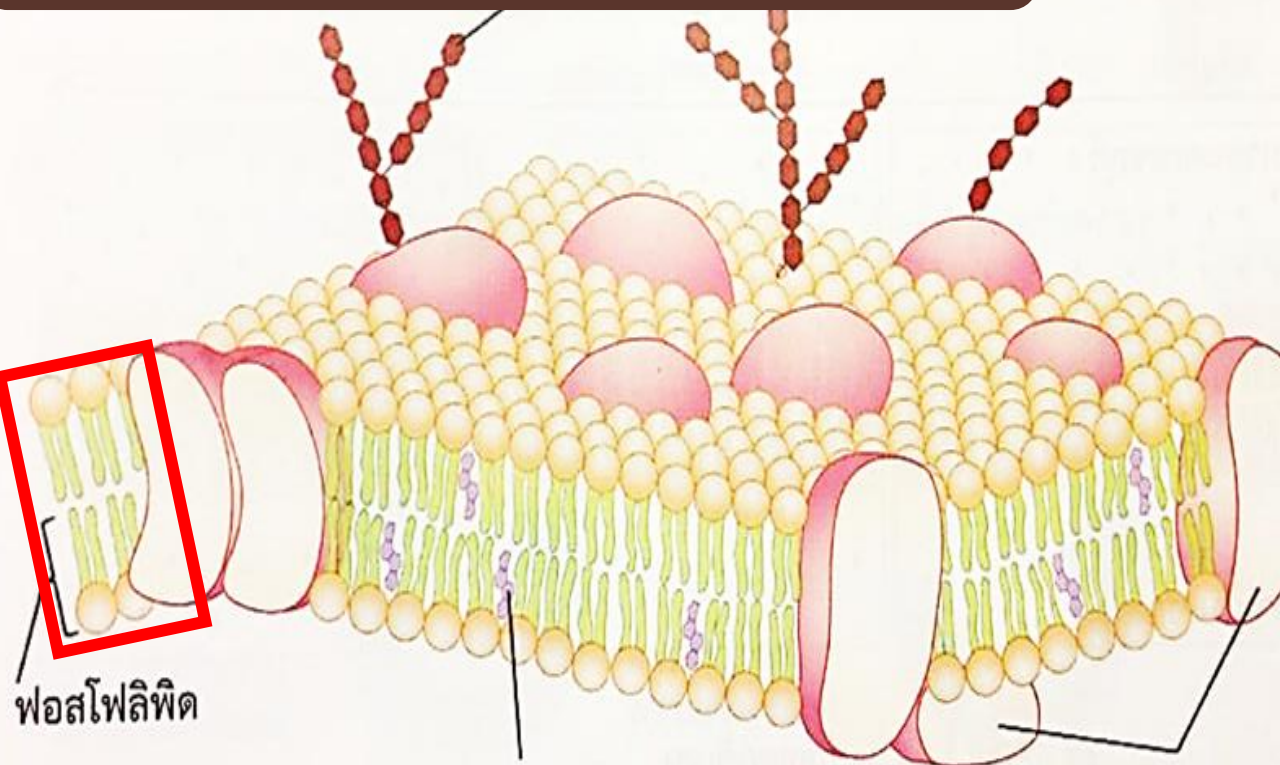
คอเลสเตอรอล (Cholesterol)

โปรตีน (Protein)

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

1. ฟอสโฟลิพิด (Phospholipid)

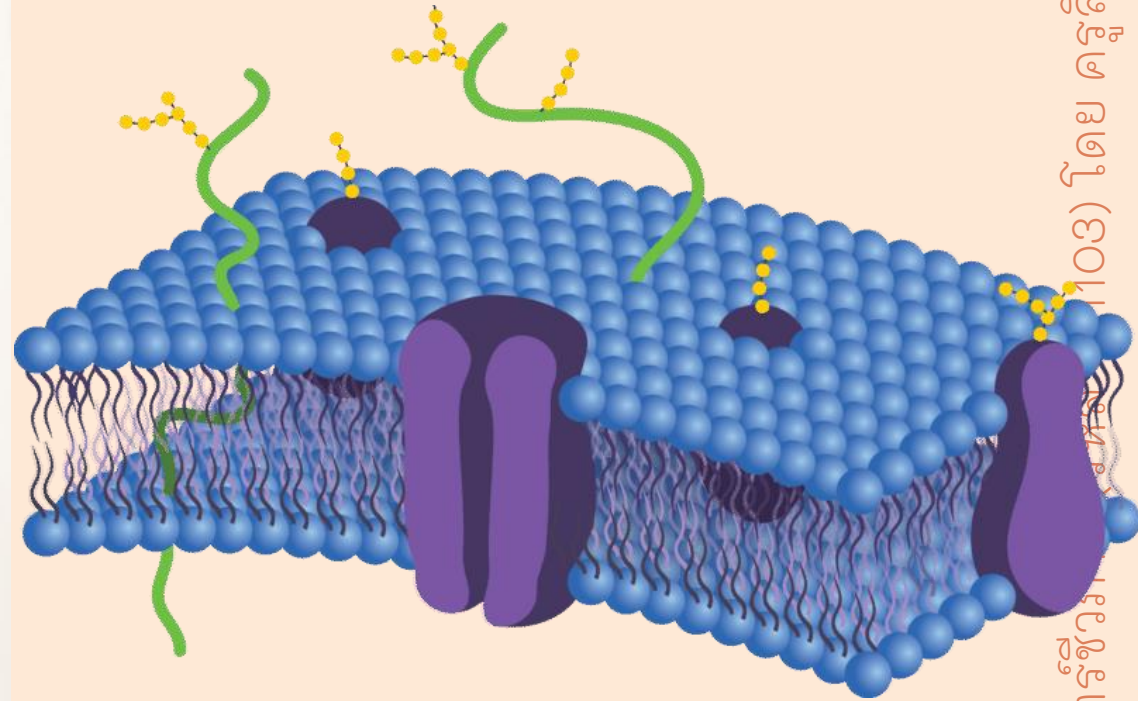
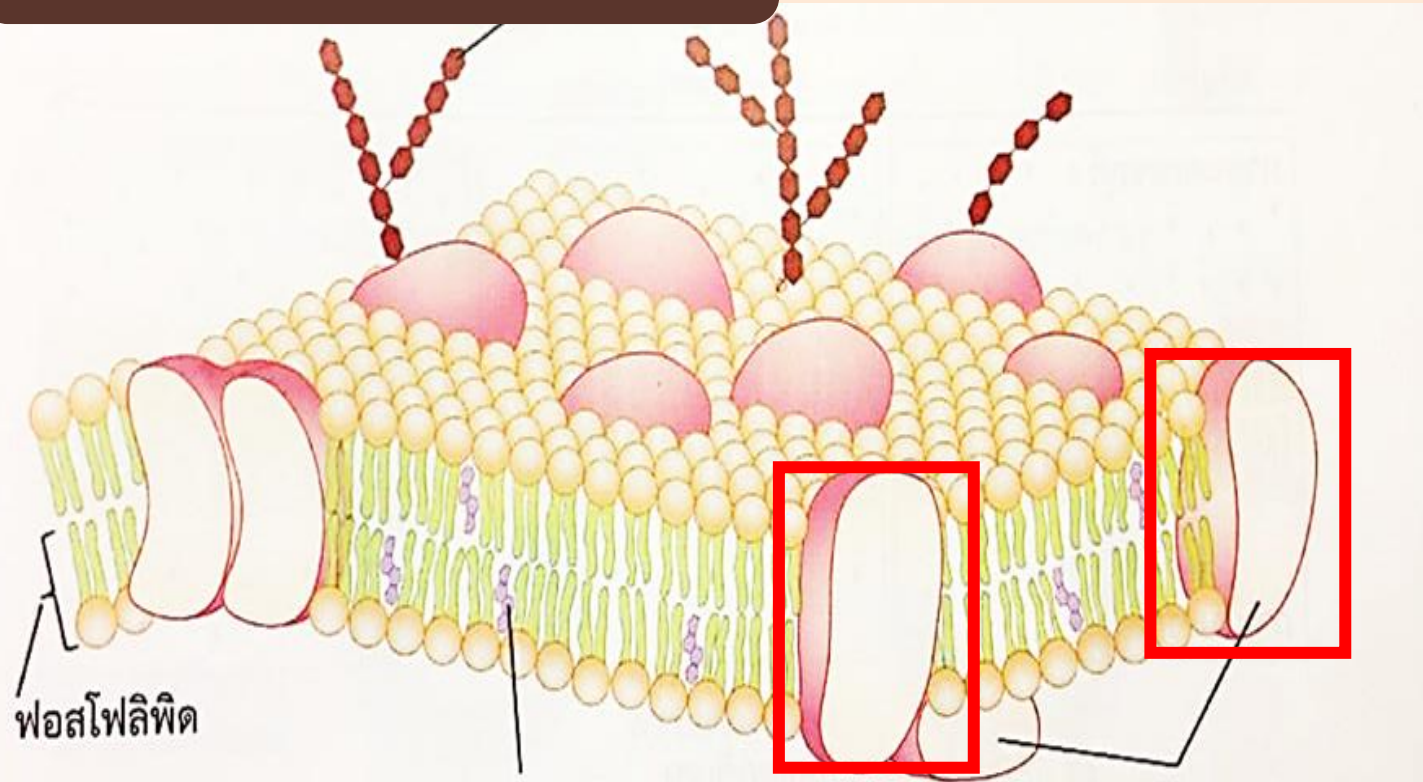
เรียกว่า ลิพิดไบเลเยอร์ (lipid bilayer)

เรียงตัว 2 ชั้น หันด้านที่มีขั้ว มีสมบัติชอบน้ำ (hydrophilic) ออกด้านนอก
และหันด้านที่ไม่มีขั้ว ซึ่งมีสมบัติไม่ชอบน้ำ (hydrophobic) เข้าด้านใน

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

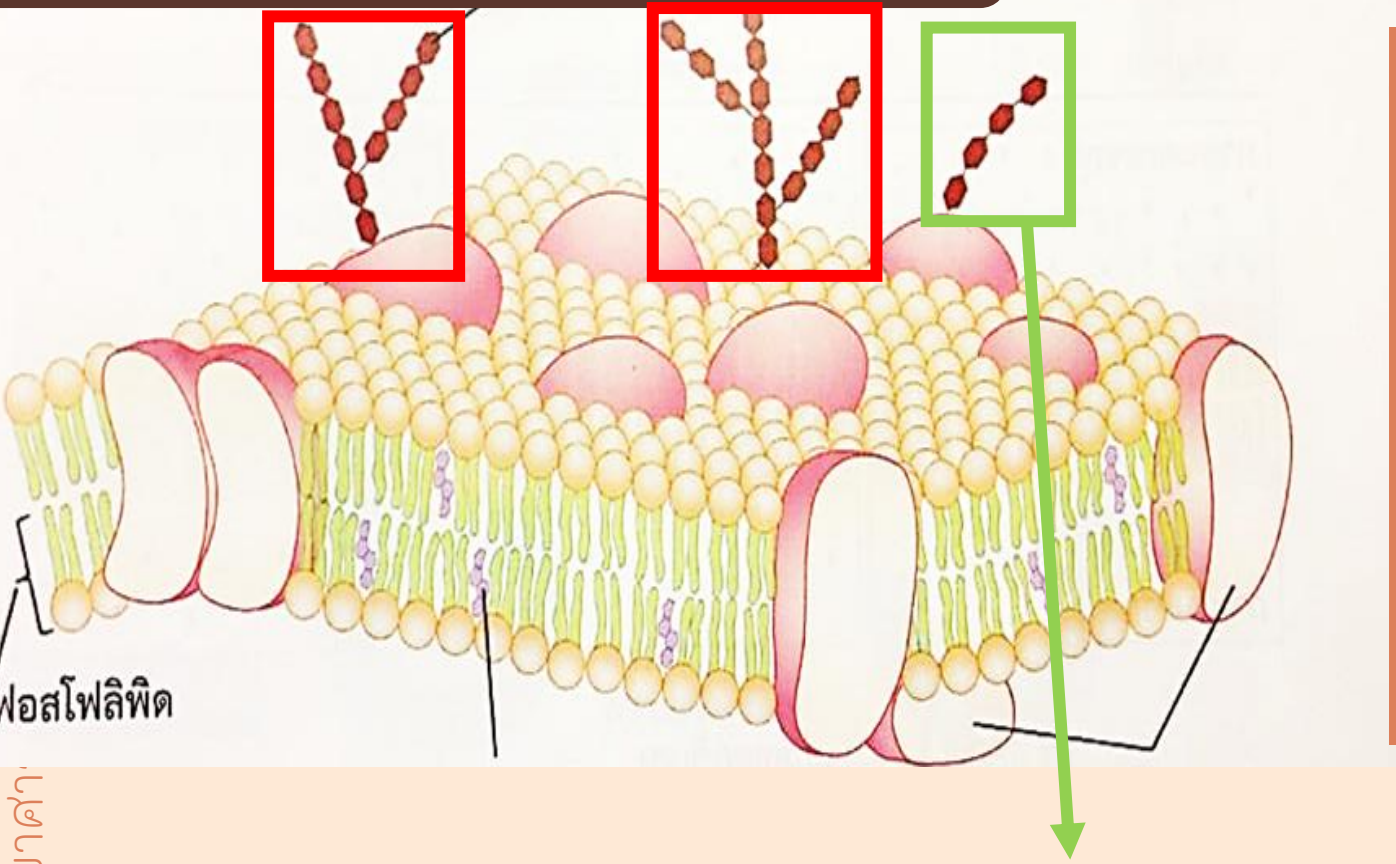
2. โปรตีน (Protein)

โปรตีนที่พบในเยื่อหุ้มเซลล์มีหลายชนิด และอาจทำหน้าที่ได้หลายอย่าง เช่น เป็นเอนไซม์ ช่วยในการขนส่งหรือเป็นตัวรับสัญญาณก็ได้

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

3. คาร์โบไฮเดรต (Carbohydrate)

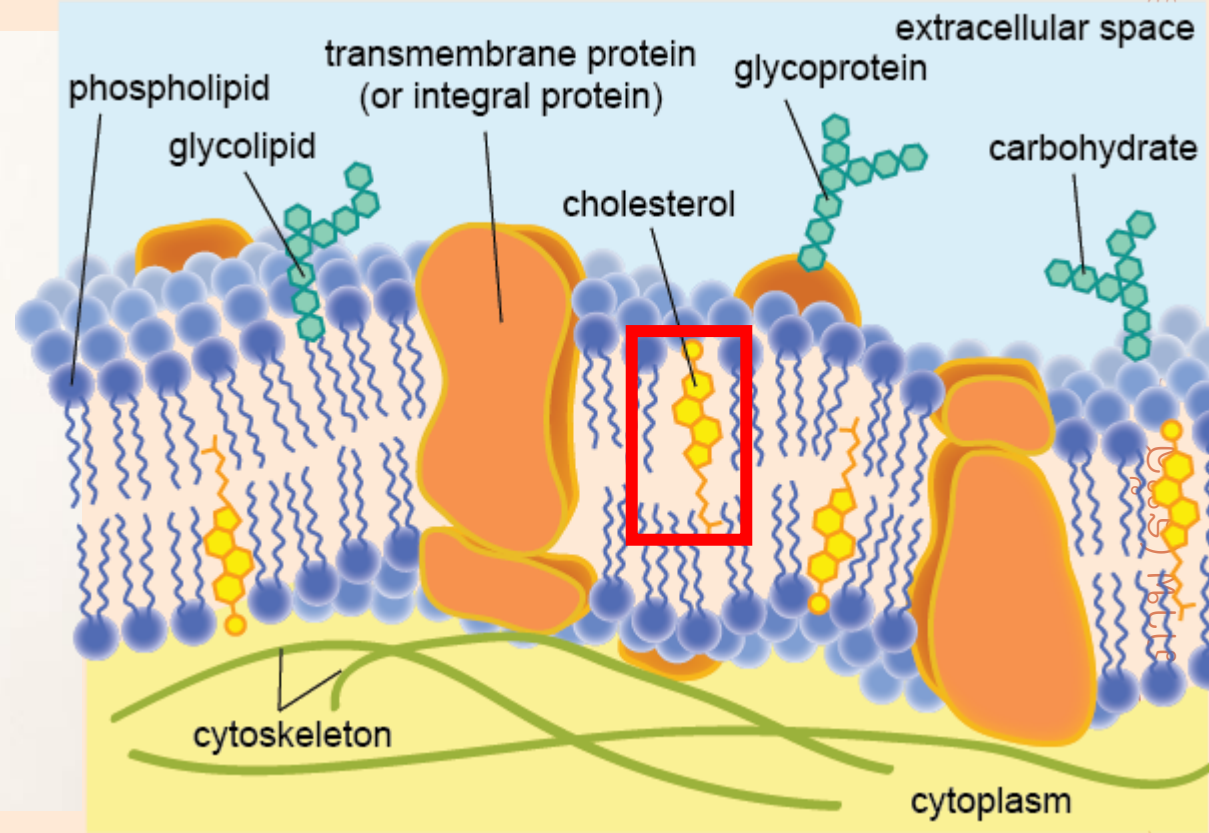
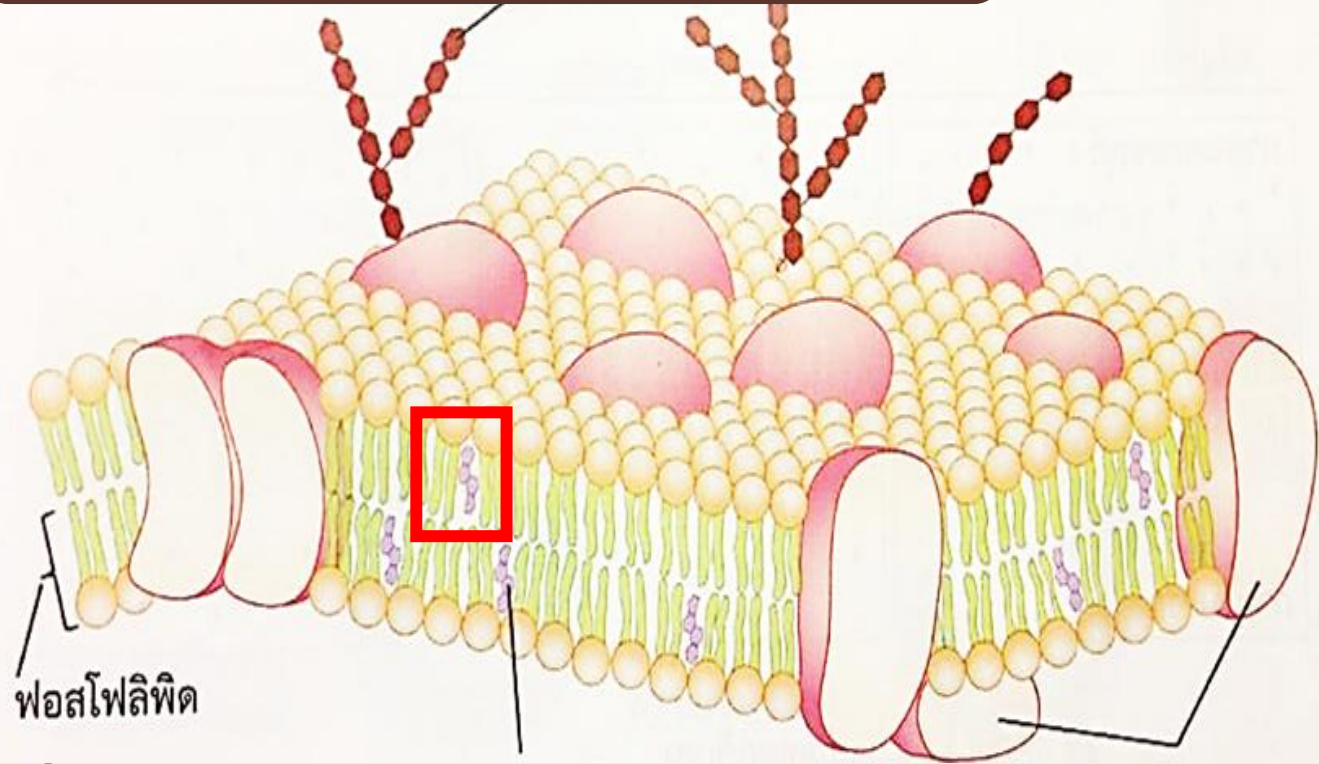

คาร์โบไฮเดรตที่พบจะอยู่ที่ผิวด้านนอกของเยื่อหุ้มเซลล์เท่านั้น โดยส่วนใหญ่จับกับโปรตีนเป็นไกลโคโปรตีน (glycoprotein) ทำหน้าที่ในการเป็นตัวรับและการจำกันได้ของเซลล์

ส่วนคาร์โบไฮเดรตที่จับกับลิพิด จะเรียกว่า ไกลโกลิพิด (glycolipid)

โครงสร้างของเยื่อหุ้มเซลล์ (Structure of Cell membrane)

4. คอเลสเตอรอล (cholesterol)

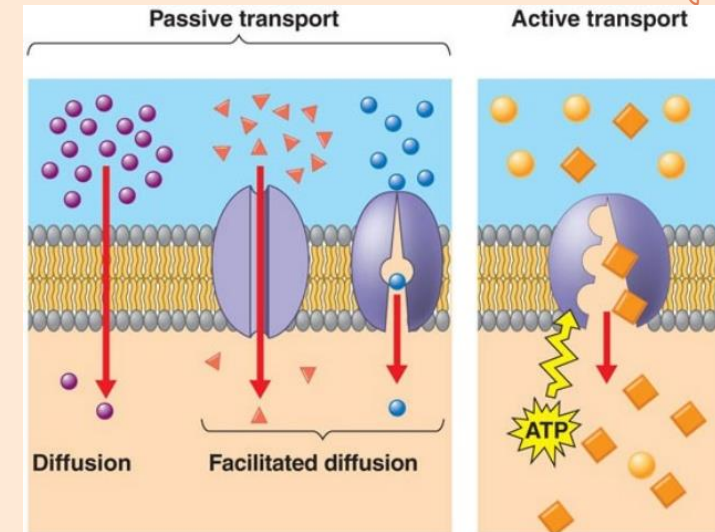
สร้างคุณสมบัติความเลือนไหลไปมา (Fluidity) ทำให้เกิดความสะดวกต่อการผ่านเข้า – ออกเซลล์ ของสารต่าง ๆ เช่น สารอาหาร แร่ธาตุต่างๆ

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. การลำเลียงสารผ่านเยื่อหุ้มเซลล์

ได้แก่ การแพร่แบบธรรมดา, การออสโมซิส, การแพร่แบบฟาซิลิเทต และแอกทีฟทรานสปอร์ต

2. การลำเลียงสารโดยการสร้างเวสิเคิล

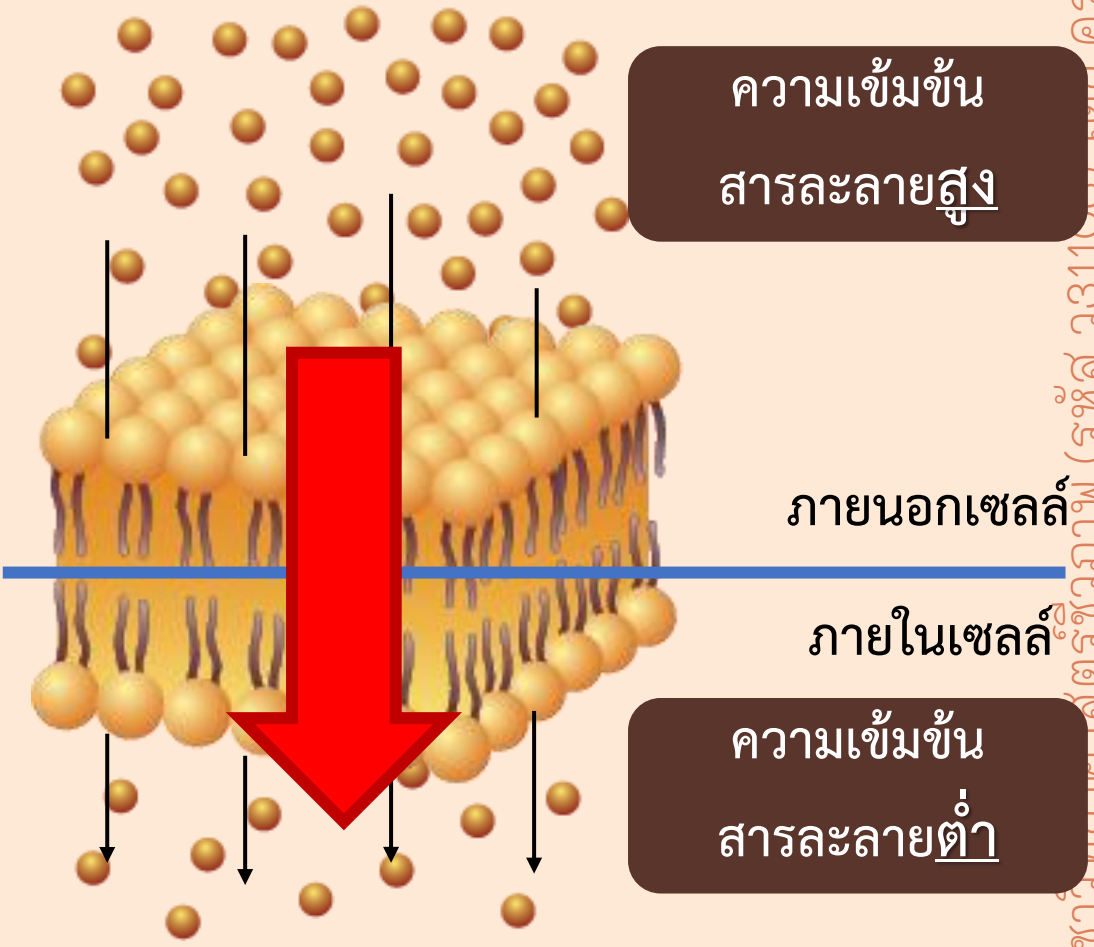
ได้แก่ เอนโดไซโทซิส และเอกไซโทซิส

เวสิเคิล
แปลว่า ถุง

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

1. การแพร่แบบธรรมดา (Simple diffusion)

เกิดขึ้นได้ในกรณีที่สารนั้นละลายได้ในลิพิด
เช่น กรดไขมัน หรือ วิตามิน A D E K
หรือสารนั้นไม่ละลายในลิพิด แต่มีขนาดเล็ก
และไม่มีประจุ สามารถแทรกผ่านโมเลกุล
ของฟอสโฟลิพิดที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาได้
เกิดจากบริเวณที่มีความเข้มข้นของสารละลายสูงไป
ยังบริเวณที่มีความเข้มข้นของสารละลายต่ำ

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

2. การออสโมซิส (Osmosis)

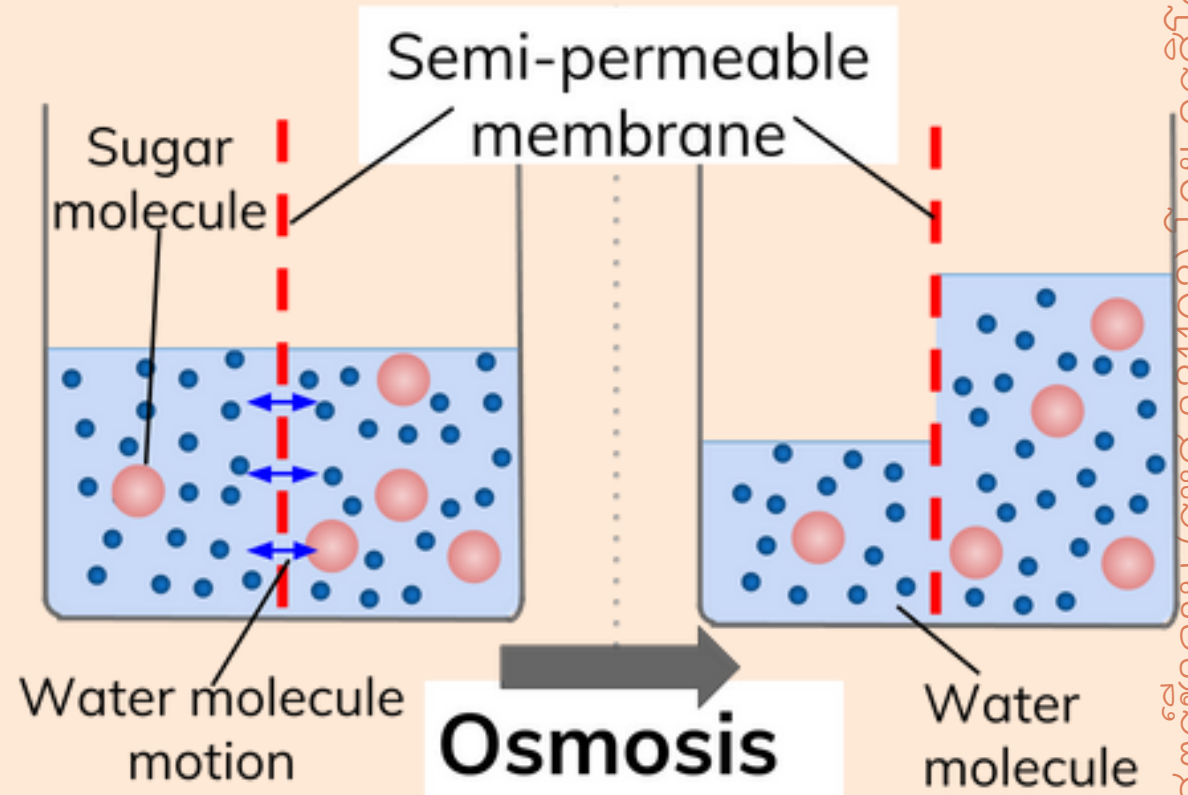
เป็นการแพร่ของน้ำ

ผ่านเยื่อเลือกผ่าน (selective permeable)

โดยมีทิศทางการ

บริเวณที่มีน้ำมาก (สารละลายเจือจาง)

ไปยังบริเวณที่มีน้ำน้อย (สารละลายเข้มข้น)

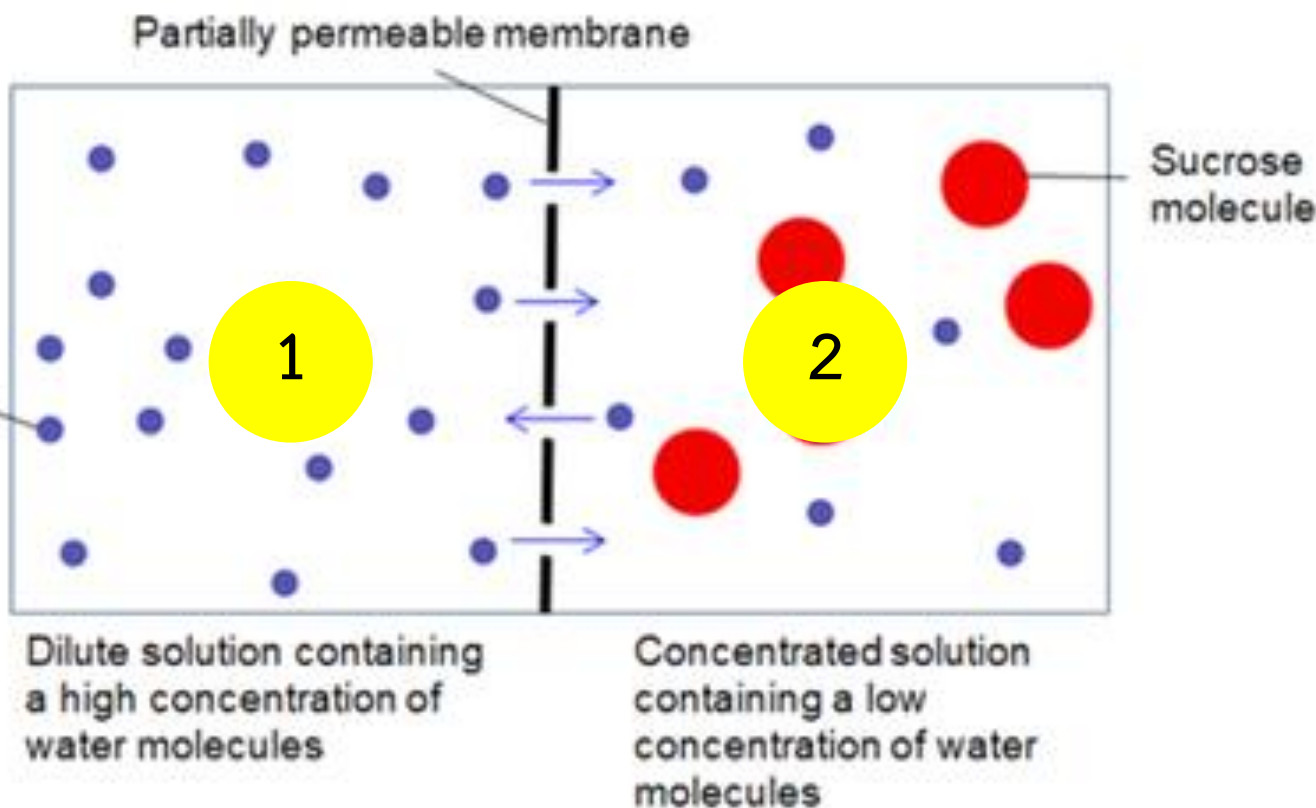

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

2. การออสโมซิส (Osmosis)

คือ การเคลื่อนที่ของโมเลกุลน้ำ

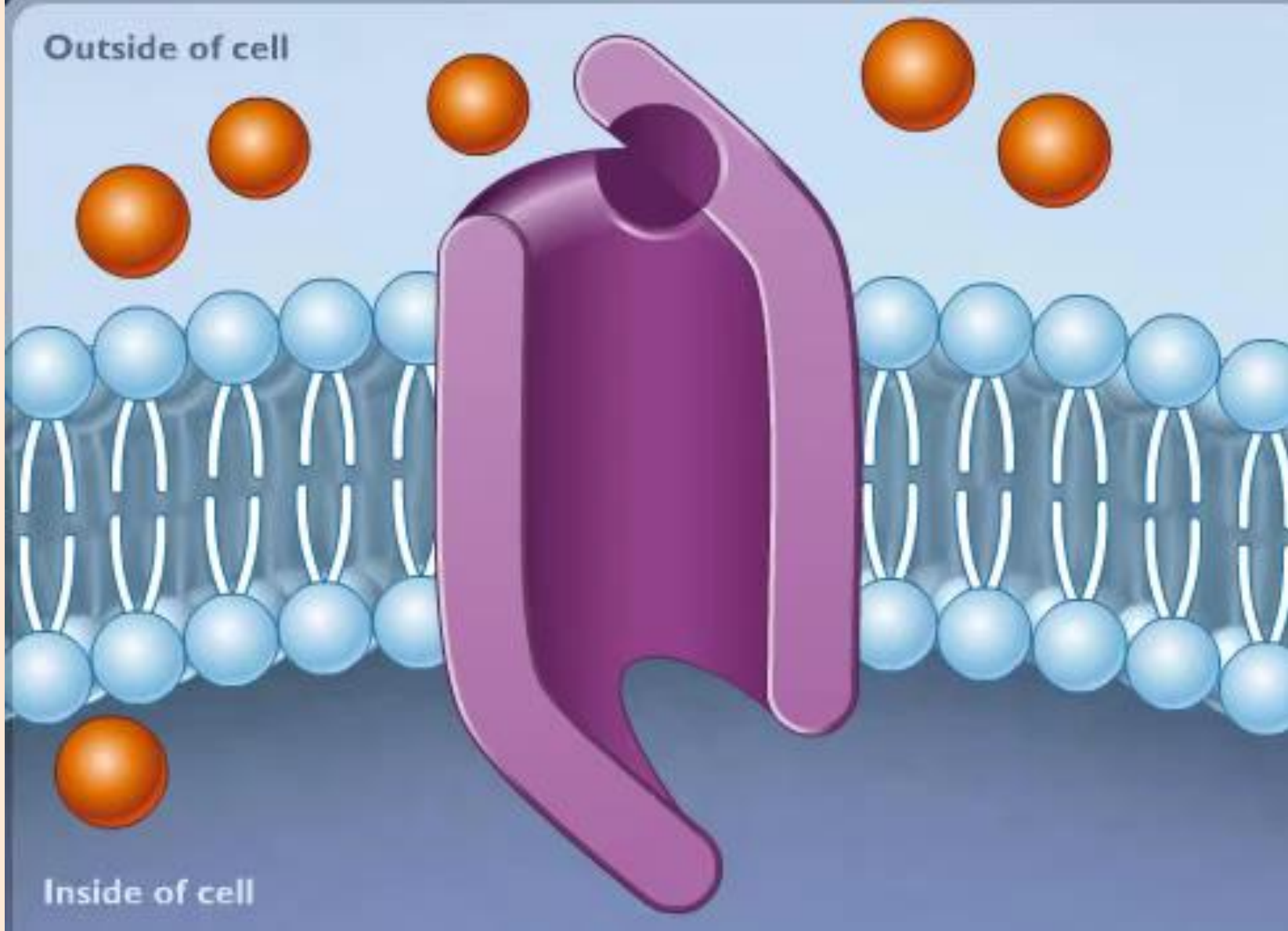
โมเลกุลน้ำมาก
(สารละลายเจือจาง)

โมเลกุลน้ำน้อย
(สารละลายเข้มข้น)

ทิศทางการเคลื่อนที่ของโมเลกุลน้ำ คือ 1 → 2

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

3. การแพร่แบบฟาซิลิเทต (facilitated diffusion)

เป็นการแพร่ของ **สาร**

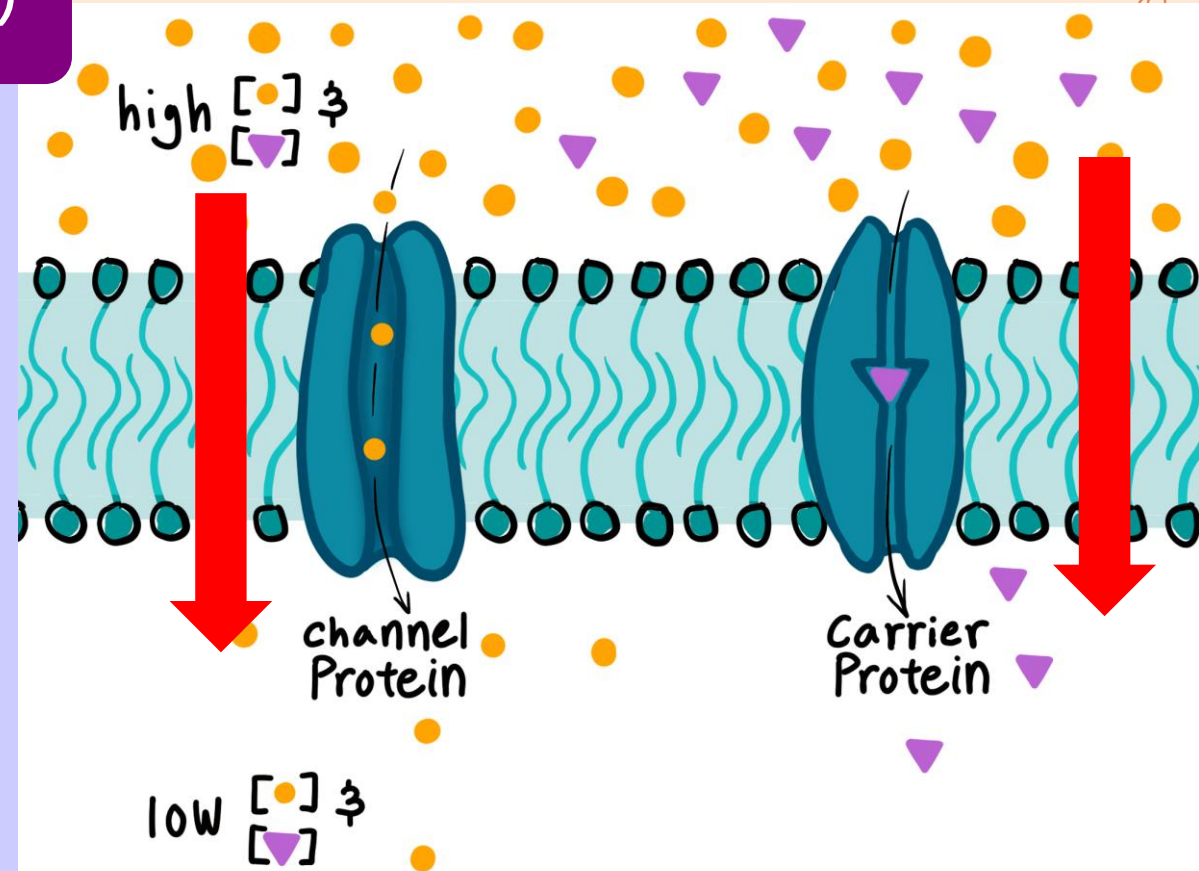
ผ่านทางโปรตีนลำเลียง (transport protein)

แสดงว่าสารนี้ลำเลียงผ่านทางลิพิดไม่ได้

โดยมีทิศทางจาก

บริเวณที่มีความเข้มข้นของสารสูง

ไปยังบริเวณที่มีความเข้มข้นของสารต่ำ

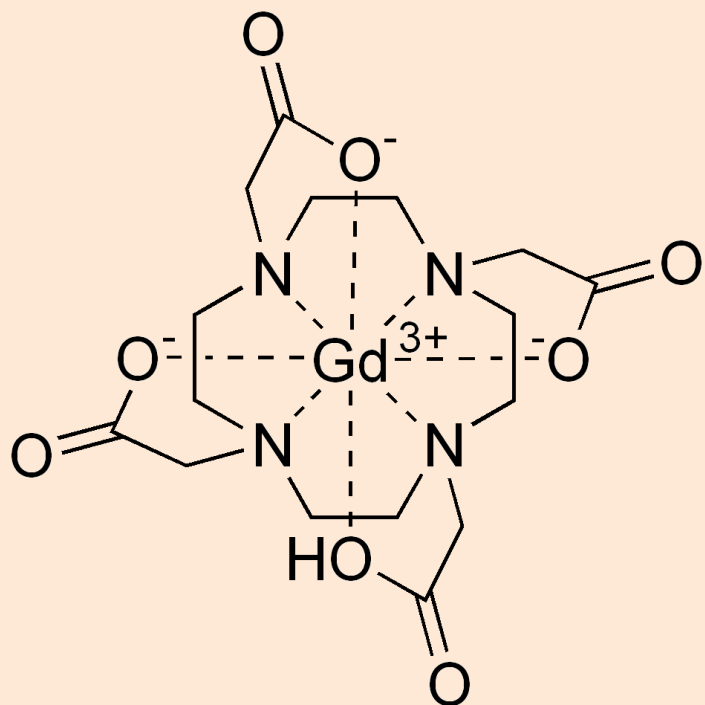

โปรตีนส่วนใหญ่มีความจำเพาะกับสารที่ลำเลียง (ช่องใครช่องมัน)

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

3. การแพร่แบบฟาซิลิเทต (facilitated diffusion)

นำไปใช้อธิบายในการฉีดสาร เช่น gadoteric acid เข้าในหลอดเลือด ในการตรวจวินิจฉัยโดยเทคนิคเอ็มอาร์ไอ (MRI)

มีประจุ และไม่ละลายในลิพิด

มีขนาดโมเลกุลใหญ่

ไม่มีโปรตีนจำเพาะลำเลียง

โครงสร้างโมเลกุลของสาร gadoteric acid

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

3. การแพร่แบบฟาซิลิเทต (facilitated diffusion)

นำไปใช้อธิบายในการฉีดสาร เช่น gadoteric acid เข้าในหลอดเลือด ในการตรวจวินิจฉัยโดยเทคนิคเอ็มอาร์ไอ (MRI)

มารู้จักเครื่อง MRI

https://www.youtube.com/watch?v=sM1n2_MkAPo

เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการสแกนสมอง

<https://www.youtube.com/watch?v=fqJym4R0FWM>

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

3. การแพร่แบบฟาซิลิเทต (facilitated diffusion)

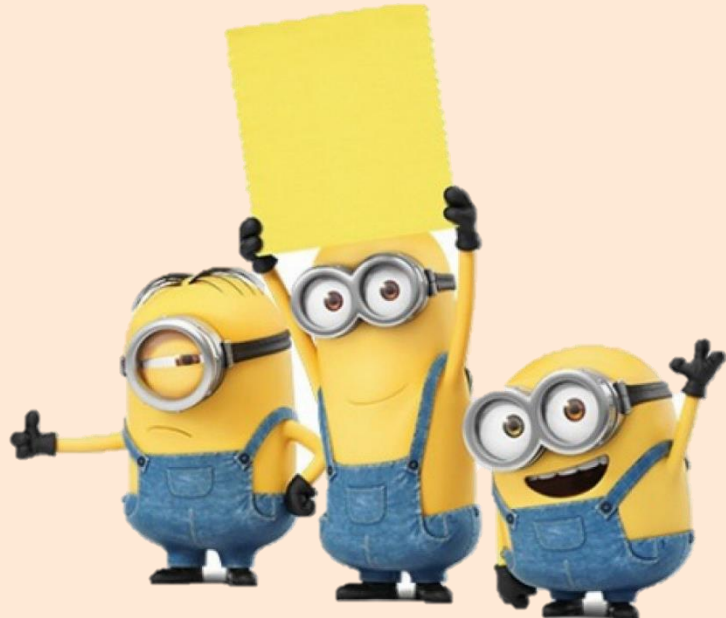
นำไปใช้อธิบายในการฉีดสาร เช่น gadoteric acid เข้าในหลอดเลือด ในการตรวจวินิจฉัยโดยเทคนิคเอ็มอาร์ไอ (MRI)

ตรวจสอบความเข้าใจ

เพราะเหตุใดการใช้สีผสมอาหารที่ได้รับรองมาตรฐาน
จากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)
ในปริมาณที่แนะนำ จึงไม่เป็นอันตรายต่อร่างกาย

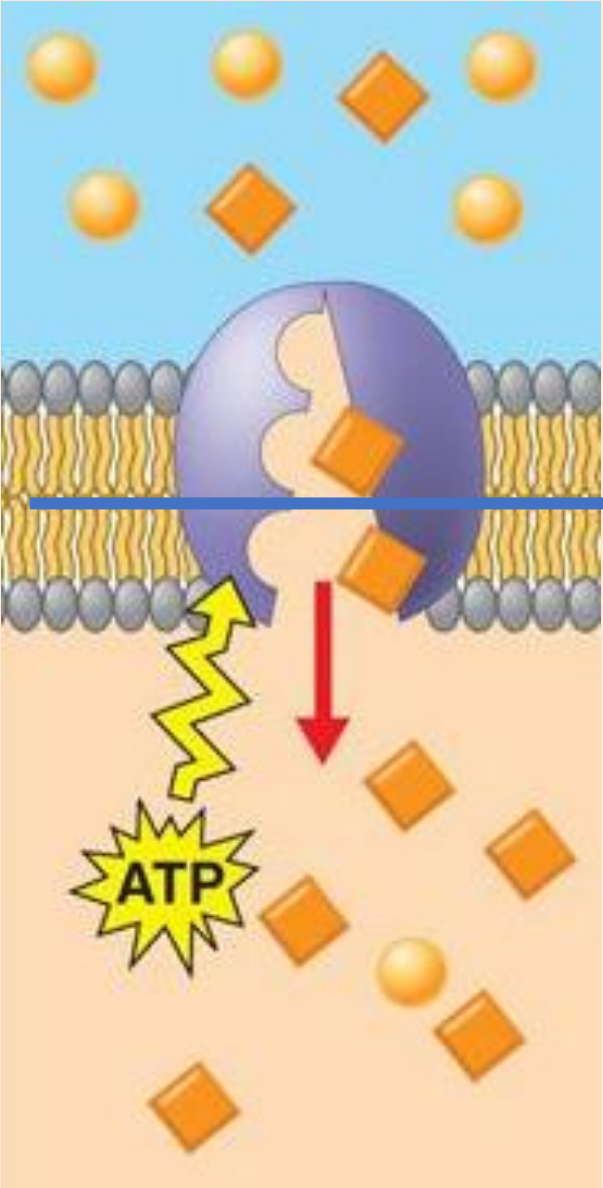
เนื่องจากสีผสมอาหารละลายได้ดีในน้ำและไม่
ละลายในไขมัน จึงไม่สามารถผ่านเยื่อหุ้มเซลล์ได้
ทำให้ไม่มีการนำเข้าสู่เซลล์ร่างกาย แต่ทั้งนี้ควรใช้
ไม่เกินปริมาณที่กำหนด

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

4. แอกทีฟทรานสปอร์ต (active transport)

เป็นการแพร่ของสาร
โดยมีทิศทางจาก
บริเวณที่มีความเข้มข้นของสารต่ำ
ไปยังบริเวณที่มีความเข้มข้นของสารสูง
(สวนกระแส)
โดยใช้พลังงานภายในเซลล์ เช่น ATP

ภายนอกเซลล์
ภายในเซลล์

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

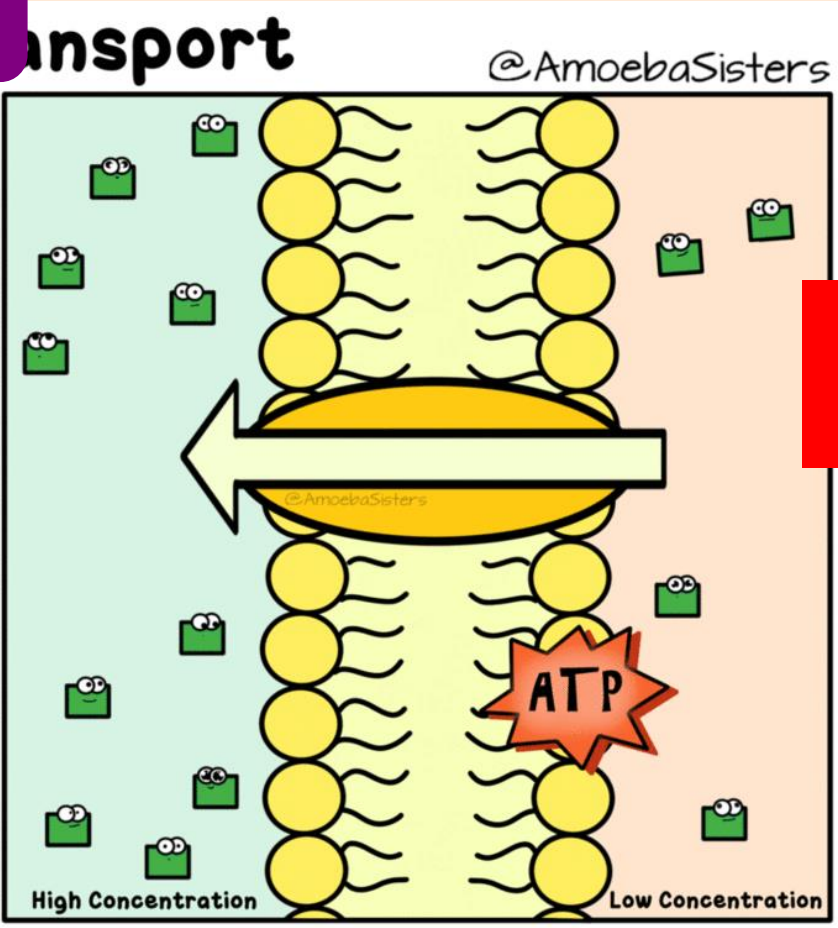
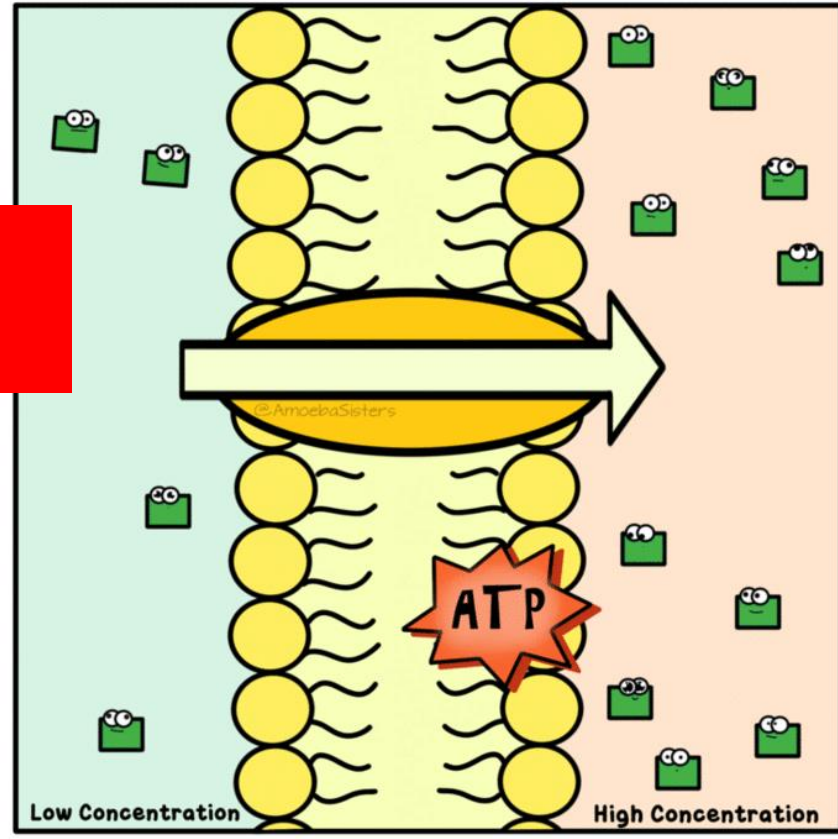

วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (รหัส ว31103) โดย ครูศศิ

วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (รหัส ว31103) โดย ครูศศิโรจร ๔

4. แอกทีฟทรานสปอร์ต (active transport)

รูปที่ 1

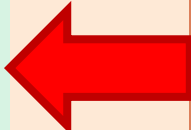
รูปที่ 2

ความเข้มข้น
ของสารต่ำ

ความเข้มข้น
ของสารสูง

ความเข้มข้น
ของสารสูง

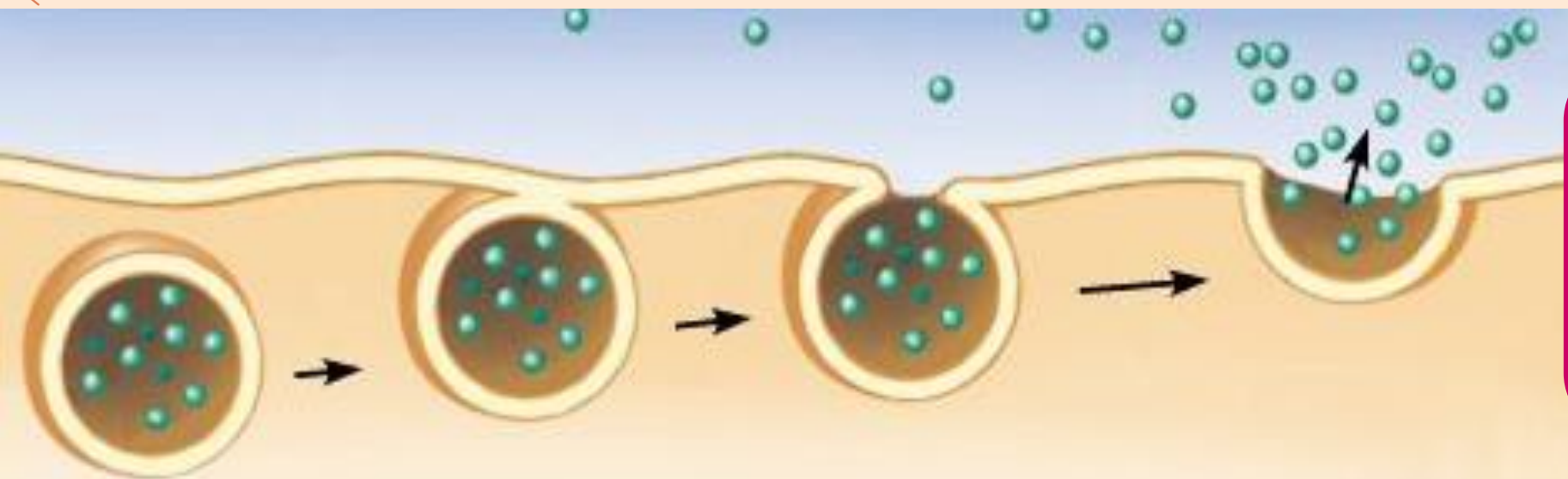

ความเข้มข้น
ของสารต่ำ

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

การลำเลียงโดยการสร้างเวซิเคิล (vesicle)

เป็นการลำเลียงสารขนาดใหญ่โดยการสร้างถุงหรือเวซิเคิล
จากเยื่อหุ้มเซลล์หรือเยื่อหุ้มออร์แกเนลล์เพื่อล้อมรอบสารที่ต้องการลำเลียง

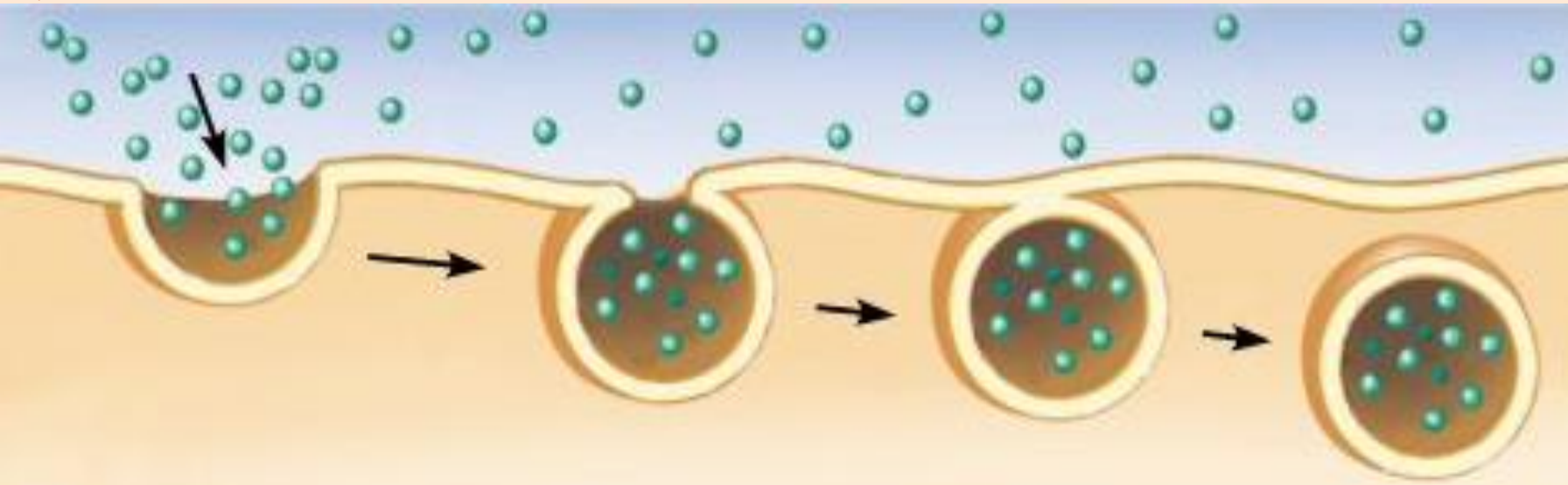
1. เอกไซโตซิส
(Exocytosis)
ลำเลียงออกจากเซลล์

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

การลำเลียงโดยการสร้างเวซิเคิล (vesicle)

เป็นการลำเลียงสารขนาดใหญ่โดยการสร้างถุงหรือเวซิเคิล
จากเยื่อหุ้มเซลล์หรือเยื่อหุ้มออร์แกเนลล์เพื่อล้อมรอบสารที่ต้องการลำเลียง

2. เอนโดไซโทซิส
(Endocytosis)
ลำเลียงเข้าสู่เซลล์

103) โดย ครู

103) โดย ครู

วิชา

วิชา

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

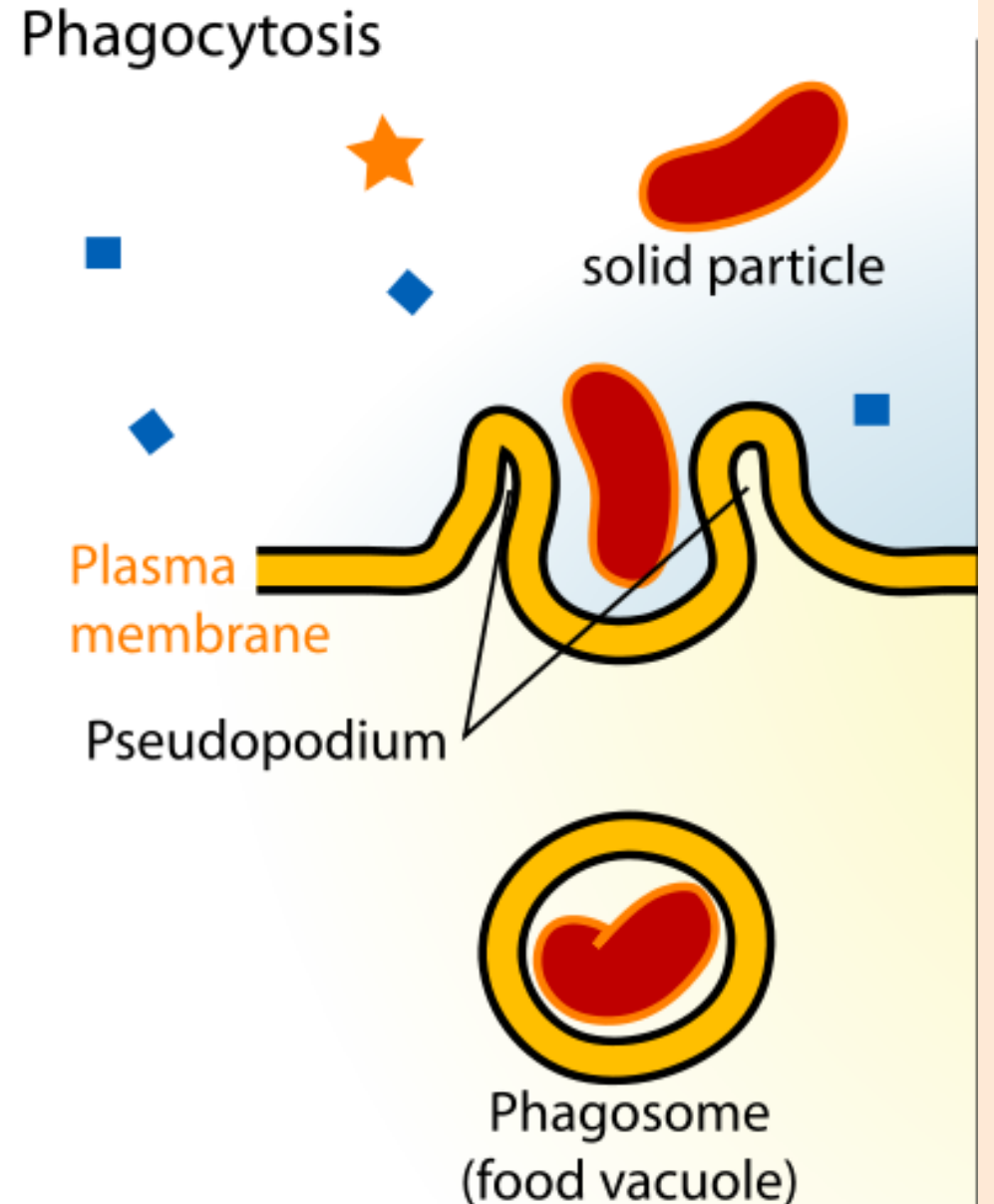
การลำเลียงโดยการสร้างเวซิเคิล (vesicle)

2. เอนโดไซโทซิส (Endocytosis) ลำเลียงเข้าสู่เซลล์

2.1 ฟาโกไซโทซิส (Phagocytosis)

การนำของแข็งเข้าเซลล์ โดยยื่นเท้าเทียม (pseudopodium) มาโอบล้อมของแข็ง

เปรียบเสมือนการกิน

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

การลำเลียงโดยการสร้างเวซิเคิล (vesicle)

2.1 ฟาโกไซโทซิส (Phagocytosis)

การนำของแข็งเข้าเซลล์ โดยยื่นเท้าเทียม (pseudopodium) มาโอบล้อมของแข็ง

เปรียบเสมือนการกิน

ตัวอย่าง การกินเชื้อโรคของเซลล์เม็ดเลือดขาว

วิชาชีววิทยา (รหัส ๑๐๑๑๐๓)

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

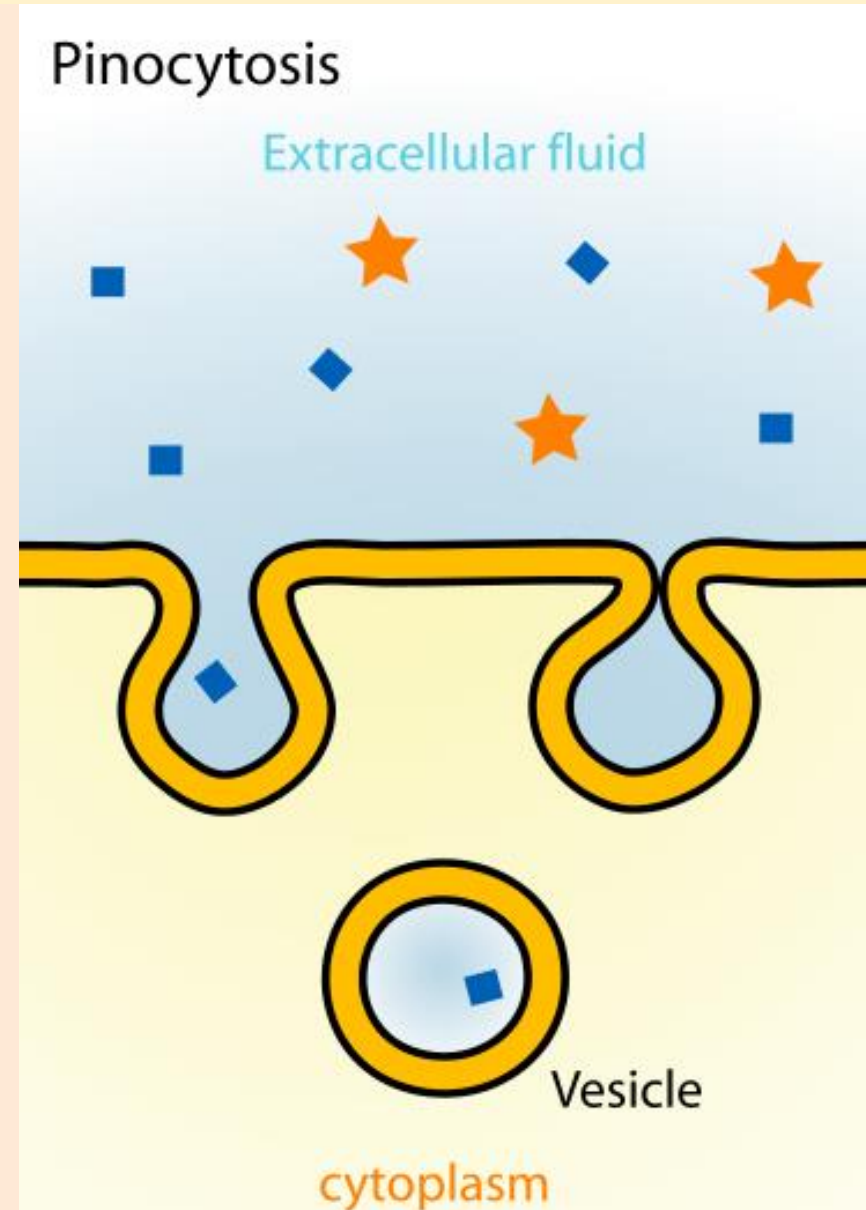
การลำเลียงโดยการสร้างเวซิเคิล (vesicle)

2. เอนโดไซโทซิส (Endocytosis)
ลำเลียงเข้าสู่เซลล์

2.2 พิโนไซโทซิส (Pinocytosis)

การนำของเหลวเข้าเซลล์ โดยเยื่อหุ้มเซลล์จะ
เว้าเป็นร่องให้ของเหลวหลุดเข้ามาในเซลล์

เปรียบเสมือนการดื่ม

การลำเลียงสารเข้าและออกจากเซลล์

การลำเลียงโดยการสร้างเวสิเคิล (vesicle)

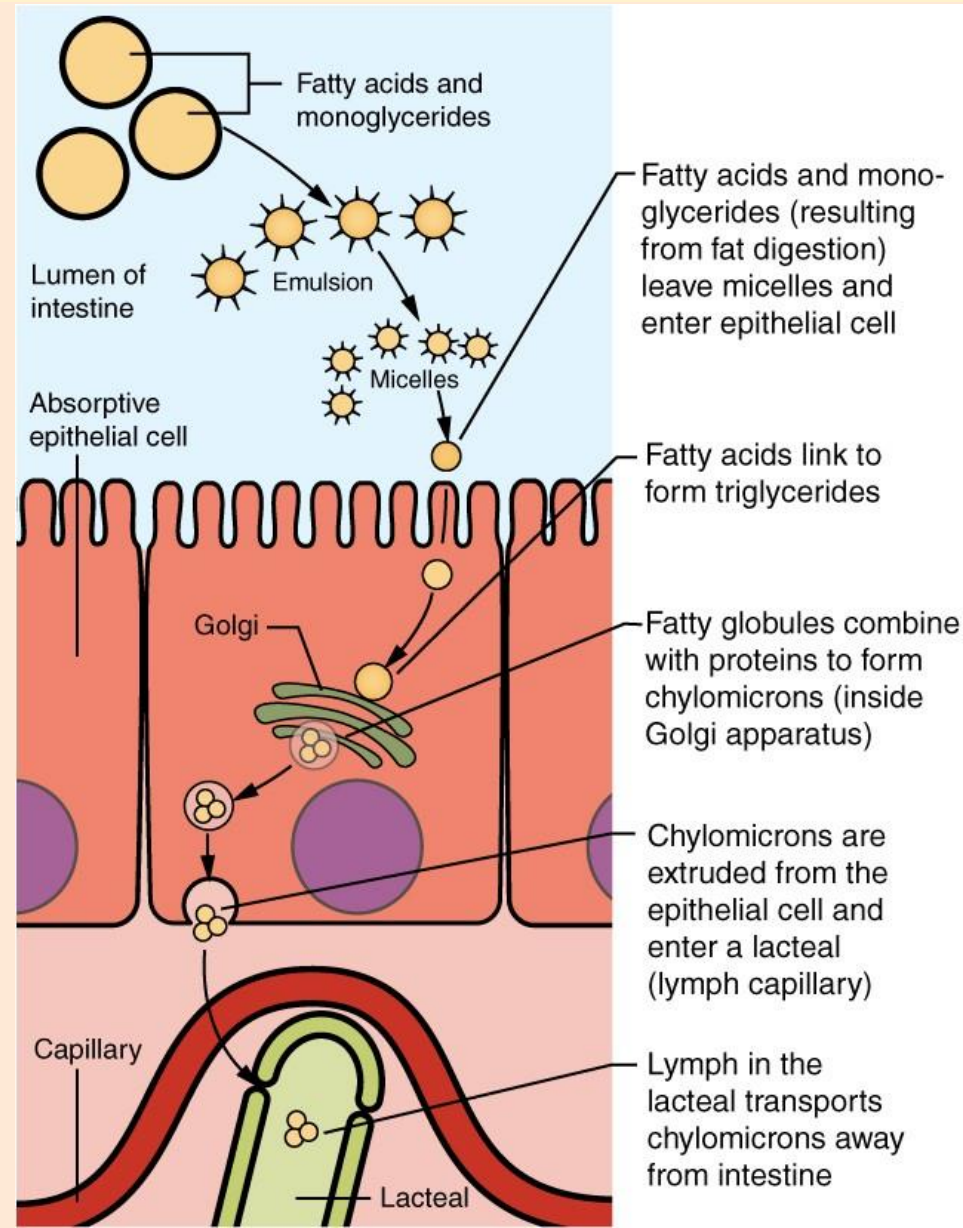
2.2 พิโนไซโทซิส (Pinocytosis)

การนำของเหลวเข้าเซลล์ โดยเยื่อหุ้มเซลล์จะ

เว้าเป็นร่องให้ของเหลวหลุดเข้ามาในเซลล์

เปรียบเสมือนการดื่ม

ตัวอย่าง การดูดซึมไขมันที่ลำไส้เล็ก

วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (รหัส ว31103)

วิชาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (รหัส ว31103) โดย ครูสิโรภรดา

แบบทดสอบท้ายบทเรียน

